

ساخت و اعتباریابی مقیاسی برای سنجش تحریف واقعیت

دکتر بهمن نجاریان*

منصور سودانی**

چکیده

در این پژوهش با استفاده از روش آماری تحلیل عوامل، یک مقیاس ۱۰ ماده‌ای موسوم به مقیاس تحریف واقعیت اهواز^۱ (ARDI) برای سنجش سازه تحریف واقعیت ساخته شد که از ضرایب همسانی درونی و بازآزمایی رضایت بخشی برخوردار می‌باشد. اعتبار مقیاس ARDI به وسیله اجرای همزمان آن با مقیاسهای مقبولیت اجتماعی مارلو-کران، تعریف سازه‌های مقیاس تحریف واقعیت، خرده مقیاس دروغ سنج مقیاس شخصیتی آیزنک، خرده مقیاس دروغ سنج پرسشنامه شخصیتی چند وجهی مینه سوتا، و خرده مقیاس دروغ سنج آزمون عزت نفس کوپراسمیت در بین دانشجویان دانشگاه شهید چمران اهواز سنجیده شد. نتایج این مطالعه نشان می‌دهند که ARDI از خصوصیات روانسنجی بسیار رضایت بخشی برخوردار است و در نتیجه می‌تواند ابزار مناسبی برای ارزیابی تحریف واقعیت باشد.

کلید واژگان: تحریف واقعیت، دروغ سنج، پسندیدگی اجتماعی

* عضو هیأت علمی گروه روانشناسی دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی دانشگاه شهید چمران اهواز
** عضو هیأت علمی گروه مشاوره دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی دانشگاه شهید چمران اهواز

مقدمه و پیشینه

بررسی متون روانشناسی بیانگر کاربرد گسترده مقیاس تحریف واقعیت یا دروغگویی برای سنجش شاخصهایی از خصلت دروغگویی و تظاهر در روشهای خودگزارش دهی ارزشیابی شخصیت می باشد (ریگی^۱، ۱۹۸۷). برخی روانشناسان ادعا می کنند که مقیاسهای دروغگویی شامل ماده‌ها و رفتارهایی هستند که از نظر اجتماعی مطلوب بوده اما به ندرت به کار می روند و یا اینکه کاربرد فراوانی دارند اما از نظر اجتماعی نامطلوب هستند (آیزنک و آیزنک^۲، ۱۹۷۶). گروهی از روانشناسان معتقدند نمره آزمودنیها در سطوح مقیاس دروغگویی که به نوبه خود یک بعد شخصیتی را می سنجند، باید مورد تفسیر واقع شوند (مثل مک کار و کاستا^۳، ۱۹۸۳؛ فورن هام^۴، ۱۹۸۶).

ماهر^۵ (۱۹۷۸) معتقد است که همه محققان نیاز دارند ماده‌هایی برای سنجش "گرایش به مقبولیت اجتماعی" یا تحریف واقعیت را در خودسنجیها بگنجانند. در مطالعه‌ای که توسط رینولدز^۶ (۱۹۸۲) تحت عنوان پایایی فرمهای کوتاه مقیاس مقبولیت اجتماعی مارلو-کران^۷ انجام شد، نتایج حاصل از پاسخهای ۶۰۸ دانشجوی کارشناسی به مقیاس ۳۳ ماده‌ای مقبولیت اجتماعی

مارلو-کران و ۳ فرم کوتاه نشان داد که این سه فرم کوتاه و سه فرم دیگر که به وسیله استراهان و گریاسی^۸ (۱۹۷۲) تهیه شده بود از مشخصات روان سنجی رضایت بخشی برخوردارند. همبستگی بالای مقیاس مارلو-کران با فرمهای کوتاه مارلو-کران و مقیاس مقبولیت اجتماعی ادواردز^۹، فرم کوتاه ۱۳ ماده‌ای را به عنوان یک جانشین پایا به جای مقیاس ۳۳ ماده‌ای مارلو-کران پیشنهاد نموده است. رینولدز (۱۹۸۲) همسانی درونی فرم ۱۳ ماده‌ای را برابر ۰/۷۶، همبستگی با مقیاس ۳۳ ماده‌ای مارلو-کران را ۰/۹۳ و همبستگی آن با مقیاس ادواردز را ۰/۴۱ گزارش داده است. در مطالعه‌ای دیگر، اعتبارسازه فرم کوتاه ۱۳ ماده‌ای مورد آزمایش قرار گرفت، و همبستگی بین فرم ۱۳ ماده‌ای و مقیاسهای اعتبار MMPI ۰/۵۹، ۰/۵۲- و

- 1- Rigby
- 2- Eysenck & Eysenck
- 3- McCare & Costa
- 4- Furnham
- 5- Maher
- 6- Reynolds
- 7- Marlowe- Crowne's Social Desirability Scale
- 8- Strahan & Gerbasi
- 9- Edwards

به منظور آنکه تعداد کافی از دانشجویان سالهای مختلف در نمونه تحقیق شرکت داشته باشند، از مجموع حدود ۵۵ کلاس گروه معارف اسلامی دانشگاه، با استفاده از جدول اعداد تصادفی ۳۲ کلاس به طور تصادفی انتخاب شدند. از میان دانشجویان هر کلاس نیز به طور تصادفی نیمی از آنها پرسشنامه‌ها را تکمیل نمودند. مهمترین علت انتخاب این دروس عمومی، میزان ارائه فراوان آنها در کلیه رشته‌های تحصیلی دانشکده‌های مختلف و در نتیجه سهولت برنامه‌ریزی و هماهنگی با مدرسین بود. بدیهی است انتظار می‌رفت که دانشجویان این دروس معرف کلیه دانشجویان دانشگاه مورد مطالعه (و چه بسا دانشگاههای ایران باشند).

۰/۵۴، به ترتیب، برای مقیاسهای F ، L و K به دست آمد که با نمونه‌های گزارش شده توسط کران و مارلو (۱۹۶۰) برای مقیاس مارلو-کران (یعنی ۰/۵۴، ۰/۳۶- و ۰/۴۰) مطابقت دارد. البته تعجب‌آور نیست که مقیاس L ضریب همبستگی ۰/۵۴ را به خود اختصاص داده است زیرا هم مقیاس L و هم فرم کوتاه ۱۳ ماده‌ای مارلو-کران افرادی را شناسایی می‌کنند که سعی دارند از درستکاری و صراحت دوری کنند.

با توجه به فقدان چنین مقیاسی برای کاربرد در پژوهشهای روانشناختی، هدف از تحقیق حاضر، ساخت و اعتباریابی مقیاسی برای سنجش تحریف واقعیت (یا دروغگویی) می‌باشد.

ساخت مقیاس و نتایج

براساس ویژگیهای گزارش شده در متون روانشناسی (مثل آیزنک و آیزنک، ۱۹۷۶)، برای سنجش خصوصیات شخصیتی و رفتاری افراد تحریف‌کننده واقعیت، ماده‌هایی به منظور ساخت فرم مقدماتی مقیاس تحریف واقعیت نوشته شد. نهایت دقت مبذول شد تا حداقل یک ماده برای هر یک از ویژگیهای گزارش شده برای تحریف واقعیت در نسخه اولیه پرسشنامه مقدماتی طرح و گنجانیده

آزمودنیها و روش اجرا

در این تحقیق نمونه استفاده شده برای ساخت مقیاس شامل ۴۸۵ دانشجوی دانشگاه شهید چمران اهواز بود: ۲۵۰ دانشجوی دختر (۵۱/۵ درصد) و ۲۳۹ دانشجوی پسر (۴۸/۵ درصد). در این نمونه، دانشجویان ۲۰ ساله بیشترین فراوانی را از جهت سنی داشتند (۲۱/۲ درصد)، و همچنین حداکثر و حداقل سن آزمودنیها به ترتیب، ۱۷ سال (۰/۸ درصد) و ۵۰ سال (۰/۲ درصد) بودند.

رابطه با مناسب بودن و قابلیت ۴۰ ماده تدوین شده برای انجام تحلیل عوامل، آزمون^۶ KMO مورد استفاده قرار گرفت که مقدار آن برابر $KMO = 0/804$ بود. همچنین آزمون بارتلت^۷ نیز اجرا شد که مقدار آن برابر با $BTS = 126/96$ بود که در سطح $(P < 0/00001)$ معنی دار می باشد.

بر اساس آزمون اسکری^۸ (کتل، ۱۹۶۶) که بر اساس مقدار آیگن^۹ یا ارزشهای ویژه (یعنی مجموع مجذور بارهای عاملی موجود در هر عامل) تعداد تقریبی عوامل قابل استخراج از داده‌ها را نشان می‌دهد، و همچنین واریس ماده‌های مستخرجه، مشخص شد که فقط یک عامل قوی و معنی دار با روش مولفه‌های اصلی^{۱۰} قابل استخراج می‌باشد. لازم به یادآوری است که از مجموع ۴۰ ماده تحلیل عوامل شده، ۱۰ ماده روی تنها عامل به دست

شود تا پرسشنامه نهایی از جامعیت قابل قبولی برخوردار باشد.

در مرحله اولیه تحقیق، ۴۳ ماده برای سنجش علائم تحریف واقعیت نوشته شد و در یک مطالعه مقدماتی بر روی تعدادی دانشجو به محک زده شد. از آنها خواسته شد تا در مقابل هر یک از ۴۳ ماده پرسشنامه، یکی از چهار گزینه هرگز (۱)، به ندرت (۲)، گاهی اوقات (۳) یا اغلب اوقات (۴) را انتخاب کنند. همچنین از آنها خواسته شد تا ماده‌های مبهم را با درج علامتی مشخص کنند، تا در مراحل بعدی تحقیق، اصلاح شوند. با توجه به نظرات اصلاحی دانشجویان، تعداد ۳ ماده حذف و تعدادی از ماده‌ها از جهت نگارشی اصلاح شدند و در نهایت پرسشنامه‌ای با ۴۰ ماده جهت اجرای تحقیق آماده شد و به نمونه ساخت مقیاس $(N=485)$ داده شد.

برای تحلیل عوامل^۱ داده‌ها از نسخه ۵/۰۱ نرم‌افزار کامپیوتری SPSS/PC^۲ (۱۹۹۲)، استفاده شد. در تحلیل عوامل از بار عاملی^۳ حداقل ۰/۴۵ استفاده شد (برای توضیح بیشتر در رابطه با تحلیل عوامل به کتل^۴، ۱۹۷۸ و چایلد^۵، ۱۹۹۰ مراجعه شود). علت استفاده از بار عاملی ۰/۴۵، ساخت فرم کوتاه مقیاس تحریف واقعیت بر اساس تعداد مناسب ماده‌ها بود. لازم به ذکر است که در

- 1- Factor Analysis
- 2- Statistical Package for Social Science (Personal Computers)
- 3- Factor Loading 4- Cattell
- 5- Child
- 6- Kaiser-Meyer-Olkin Test
- 7- Bartlett's Test for Spherecity
- 8- Scree test 9- Eigen value
- 10- Principal Components Analysis

جدول ۱. خلاصه نتایج تحلیل عوامل ماده‌ها

بار عاملی	شماره ماده‌ها در فرم مقدماتی مقیاس ARDI	شماره ماده در فرم نهایی مقیاس ARDI
۰/۶۰	۹	۱
۰/۵۷	۲۱	۲
۰/۵۶	۲۲	۳
۰/۵۵	۱۸	۴
۰/۵۲	۳۶	۵
۰/۵۲	۱۳	۶
۰/۵۲	۶	۷
۰/۴۸	۲۶	۸
۰/۴۸	۲۵	۹
۰/۴۶	۳۸	۱۰

مقدار آیگن یا مجموع مجذورات مقادیر بار عاملی (و درصد واریانس) قابل توجه توسط عامل استخراج شده، به ترتیب ۳/۸۱ و ۱/۱۸٪ می‌باشد. لازم به توضیح است که مقدار آیگن عامل استخراج شده بالاست، زیرا در بسیاری از تحقیقات به خاطر ضعف ضرایب همبستگی بین ماده‌ها با عوامل استخراج شده (یعنی بارهای عاملی) به ناچار مقدار آیگن پائین‌تری (حدود یک) به عنوان ملاک استخراج عوامل استفاده می‌شود (به

آمده قرار گرفت و در نتیجه سایر ماده‌ها حذف شدند.

جدول شماره ۱ ماده‌های عامل استخراج شده و بارهای عاملی آنها را به تفکیک نشان می‌دهد. براساس مختصات فوق، با استفاده از ۱۰ ماده استخراج شده، مقیاس تحریف واقعیت اهواز یا ARDI^۱ ساخته شد. ماده "پرخاشگری می‌کنم" با ضریب عاملی ۰/۶۰ بالاترین ضریب را دارا می‌باشد و ماده "منافع خود را بر منافع دیگران ترجیح می‌دهم" با ضریب عاملی ۰/۴۶ کمترین بار عاملی را دارد.

روش آزمون مجدد که همسانی آزمون را در طول زمان می‌سنجد، مورد استفاده قرار گرفت. برای آزمون مجدد، مقیاس ARDI پس از چهار هفته به ۵۰ نفر از آزمودنی‌هایی که در مرحله اول تحقیق شرکت داشتند، داده شد. ضرایب بازآزمایی به دست آمده برای کل آزمودنیها ($N=50$)، آزمودنیهای دختر ($n=25$) و آزمودنیهای پسر ($n=25$) به ترتیب $r=0/76$ ، $r=0/79$ و $r=0/76$ بودند که رضایت بخش هستند.

ب) ضرایب همسانی درونی

برای ارزیابی و سنجش همسانی درونی^۴ مقیاس ARDI، ضرایب آلفای کرونباخ^۵ (کرونباخ، ۱۹۵۴) بر روی داده‌های نمونه اصلی ($N=485$) محاسبه شد و نتایج زیر به دست آمد: ضرایب آلفای کرونباخ برای کل آزمودنیها ($N=485$) $\text{Alpha}=0/75$ ، برای آزمودنیهای دختر ($n=250$) $\text{Alpha}=0/75$ و برای آزمودنیهای پسر ($n=235$)، $\text{Alpha}=0/76$.

عنوان مثال، کازدین^۱، (۱۹۸۶). در پایان این مقاله نسخه‌ای از مقیاس ۱۰ ماده‌ای ARDI ضمیمه است.

میانگین (و انحراف معیار) نمره‌های کل آزمودنیها، آزمودنیهای دختر و آزمودنیهای پسر در مقیاس ARDI به ترتیب ۲۱/۲۷ ($sd=4/42$)، ۲۲/۲۰ ($sd=4/47$) و ۲۰/۳۸ ($sd=4/27$) بود. مقایسه میانگین نمره‌های آزمودنیهای دختر و پسر در مقیاس تحریف واقعیت با استفاده از آزمون t نشان داد که بین نمره‌های آزمودنیهای مؤنث و مذکر در مقیاس ARDI تفاوت معنی‌داری وجود ندارد ($t=0/31$ ، $P=0/759$).

آزمون ARDI شامل ۱۰ ماده است. آزمودنیها باید یکی از چهار گزینه موجود برای هر ماده را انتخاب کنند. اغلب اوقات «۱»، گاهی اوقات «۲»، به ندرت «۳»، و هرگز «۴» می‌گیرد. مجموع نمره ده ماده میزان تحریف واقعیت را برای هر آزمودنی نشان می‌دهد. بدین ترتیب، حداقل نمره برای هر آزمودنی ۱۰ و حداکثر ۴۰ می‌باشد. نمره بالاتر بیانگر تحریف واقعیت بیشتر است.

1- Kazdin

2- test- retest

3- reliability

4- internal consistency

5- Cronbach Alpha

پایایی مقیاس ARDI

الف) ضرایب بازآزمایی^۲

برای سنجش پایایی^۳ مقیاس ARDI

جدول ۲. ضرایب همبستگی بین نمره‌های آزمودنیها در مقیاس ARDI و سایر خرده مقیاسها

مقیاسها	کل نمونه	آزمودنی دختر	آزمودنی پسر
خرده مقیاس L (آیزنک)	۰/۵۵***	۰/۵۶***	۰/۵۳***
خرده مقیاس L (MMPI)	۰/۴۰***	۰/۳۰*	۰/۵۲***
خرده مقیاس L (کوپر اسمیت)	۰/۳۱***	۰/۲۵*	۰/۳۸**
مقیاس مارلو-کران	۰/۴۱***	۰/۴۰***	۰/۴۳***
تعریف سازه ۱	۰/۱۲	۰/۴۰***	۰/۱۰
تعریف سازه ۲	۰/۳۱***	۰/۵۰***	۰/۱۳
تعریف سازه ۳	۰/۳۷***	۰/۴۷***	۰/۲۷*
کل سازه	۰/۳۱***	۰/۵۵***	۰/۱۰

*P=۰/۰۵

**P=۰/۰۱

***P=۰/۰۰۱

همان گونه که در جدول شماره ۲ ملاحظه می شود نتایج این مطالعه نشان می دهد که ARDI از اعتبار بالایی برخوردار بوده و در نتیجه می تواند ابزار مناسبی برای تشخیص تحریف واقعیت در زمینه های پژوهشی و بالینی باشد. ضرایب همبستگی بین نمره های آزمودنیها در مقیاس ARDI و پنج مقیاس مقبولیت اجتماعی مارلو-کران (SDS)، خرده مقیاس دروغ سنج مقیاس شخصییتی آیزنک (EPI)^۲، خرده مقیاس دروغ سنج پرسشنامه شخصییتی چند وجهی مینه سوتا MMPI^۳، خرده مقیاس دروغ سنج آزمون عزت نفس کوپر اسمیت و سه تعریف سازه ای مقیاس تحریف واقعیت محقق ساخته با عنوان RDVS^۴ بر روی یک

اعتباریابی مقیاس ARDI
برای سنجش اعتبار ARDI، از اجرای همزمان مقیاس مزبور با مقیاس مقبولیت اجتماعی مارلو-کران (SDS)^۱، خرده مقیاس دروغ سنج مقیاس شخصییتی آیزنک (EPI)^۲، خرده مقیاس دروغ سنج پرسشنامه شخصییتی چند وجهی مینه سوتا MMPI^۳، خرده مقیاس دروغ سنج آزمون عزت نفس کوپر اسمیت و سه تعریف سازه ای مقیاس تحریف واقعیت محقق ساخته با عنوان RDVS^۴ بر روی یک نمونه ۱۲۷ نفری از دانشجویان استفاده شد. ضرائب همبستگی بین نمره آزمودنیها در مقیاس ARDI و سایر مقیاسها در جدول شماره ۲ آمده است.

- 1- Social Desirability Scale
- 2- Eysenck Personality Inventory
- 3- Minnesota Multiphasic Personality Inventory
- 4- Reality Distortion Validity Scale

۱۳ ماده‌ای را مورد آزمایش قرار داده و گزارش کرده‌اند که همسانی درونی آن $0/74$ و ضریب بازآزمایی آن برابر با $0/74$ است.

مقیاس SDS توسط نجاریان (۱۳۷۱) ترجمه شده و بر روی یک نمونه ۴۳۴ نفری از دانشجویان دختر و پسر چند مؤسسه آموزش عالی در اهواز، اراک و رشت اجرا شده است. ضرایب پایایی به دست آمده رضایت‌بخش بوده‌اند. در این پژوهش ضریب همبستگی محاسبه شده بین نمره‌های آزمودنیها در مقیاس SDS و خرده مقیاس L از پرسشنامه MMPI نیز معنی‌دار بوده است که کارایی بسالای آن را به منظور کاربرد در تحقیقات

(EPI)، خرده مقیاس دروغ‌سنج پرسشنامه عزت نفس کوپر اسمیت (CSI)، خرده مقیاس L پرسشنامه شخصیتی چند وجهی مینه سوتا (MMPI) و پرسشنامه اعتبار سازه محقق ساخته (RSVS) نشان می‌دهد که تعداد قابل ملاحظه‌ای از ماده‌های خرده مقیاسهای مذکور با ماده‌های ARDI ارتباط دارند^۱.

ابزار تحقیق

الف) مقیاس مقبولیت اجتماعی مارلو-کران SDS

مقیاس SDS یک مقیاس خودگزارشی مداد کاغذی است که ۱۳ ماده دارد و آزمودنی به یکی از دو گزینه "درست" و "نادرست" پاسخ گفته و براساس مقادیر ۰ و ۱ نمره‌گذاری می‌شود و گرفتن نمره بالا در آن، نشان دهنده تحریف واقعیت بالاست. اعتبار سازه فرم ۱۳ ماده‌ای توسط رینولدز^۲ با استفاده از مقیاسهای اعتبار MMPI مورد آزمایش قرار گرفت و نتایج حاصله حاکی از همبستگی بالا با فرم ۱۳ ماده‌ای بود. از سوی دیگر همسانی درونی آن با استفاده از فرمول ۲۰ کودر-ریچاردسون برابر $0/76$ بود، و ضرایب همبستگی آن با مقیاس ۳۳ ماده‌ای مارلو-کران $0/93$ با مقیاس ادواردز $0/41$ گزارش شده است (رینولدز، ۱۹۸۲). زوک و سیپز^۳ (۱۹۸۵) پایایی مقیاس

۱- قابل توجه است که اخیراً شیر بابادی (۱۳۷۹) نشان داده است که مقیاس ARDI همبستگی معنی‌داری با سازه‌های "ستیزه‌جویی" ($r=0/72$, $P<0/001$)، مشکلات بین فردی ($r=0/32$, $P<0/001$)، و گرایشهای پارانوئیدی ($r=0/62$, $P<0/001$) دارد. یافته‌های اخیر می‌توانند اعتبار مقیاس ARDI را بیش از پیش مورد تأکید قرار دهند. برای توضیحات بیشتر به رساله کارشناسی ارشد رشته روانشناسی خانم شیر بابادی مراجعه شود.

2- Reynolds

3- Zook & Sipps

پرسشنامه مورد استفاده قرار گرفت، که نمره بالا در آن نشاندهنده تلاش آزمودنی برای بهتر جلوه دادن خودش می باشد. ضمناً ضریب پایایی درونی برای مقیاس L حدود ۰/۸۰ می باشد (آیزنک و آیزنک، ۱۹۷۵).

ج) پرسشنامه شخصیتی چندوجهی مینه سوتا (MMPI)

این آزمون یک پرسشنامه خودسنجی یا پاسخهای "آری" یا "نه" است. این آزمون یک پرسشنامه ۷۱ ماده ای است که دارای ۱۱ خرده مقیاس می باشد، سه خرده مقیاس روایی و هشت مقیاس بالینی. این پرسشنامه در سال ۱۹۴۳ توسط هاتاوی^۴ و مک کینلی^۵ تدوین شد. فرم کوتاه آن به وسیله اخوت، براهنی، شاملو و نوع پرست برای جمعیت ایرانی مورد استفاده قرار گرفته است (اخوت، براهنی، شاملو و نوع پرست، ۱۳۷۵).

د) پرسشنامه عزت نفس کوپر اسمیت (ASES)

این مقیاس ۵۸ ماده ای خود گزارشی و

زوانشناختی توسط محققین مورد تأکید قرار می دهد.

ب) مقیاس شخصیتی آیزنک (EPI)

مقیاس شخصیتی آیزنک موسوم به EPI است که با تحلیل عوامل ساخته شده است و بر الگوی دو واحدی شخصیت استوار است (آیزنک و آیزنک، ۱۹۶۴). EPI برای اندازه گیری برون گرایی (E^1) و گرایش به روان نژندی (N^2) که به عقیده تهیه کنندگان این آزمون دو عامل بسیار مهم در توصیف شخصیت می باشند طراحی شده است. این مقیاس نیز شامل یک خرده مقیاس دروغ سنج (L^3) ۱۸ ماده ای برای شناسایی افرادی است که در پاسخهای خود "وانمود به خوب بودن" می کنند.

فرم الف این مقیاس در ایران به وسیله براهنی (۱۳۵۳) اقتباس شده و بر روی گروهی متشکل از ۳۳۱ دانشجو هنجاریابی شده است (اخوت و دانشمند، ۱۳۵۷). این فرم دارای ۵۷ ماده حاوی اطلاعاتی در مورد ابعاد اصلی شخصیت از لحاظ برون گرایی-درون گرایی و روان-نژندی/ ثبات هیجانی می باشد و نمره گذاری آن به وسیله ۳ کلید برای مقیاسهای E، N و L صورت می گیرد. شایان ذکر است که در پژوهش حاضر تنها مقیاس (L) این

1- Extraversion	2- Neurotic
3- Lie scale	4- Hathaway
5- McKinley	

گردید و به عنوان ملاک به طور همزمان با مقیاس ARDI در مرحله اعتبار یابی روی نمونه تحقیق ($N=127$) اجرا شد.

هنجارهای درصدی مقیاس ARDI

علاوه بر بررسی ضرایب پایایی و اعتبار مقیاس ARDI، هنجارهای نمره‌های آزمودنی‌هایی که در ساخت مقیاس شرکت داشتند ($N=481$) به صورت رتبه‌های درصدی نیز محاسبه شدند (به جدول شماره ۳ مراجعه شود). همان‌گونه که ملاحظه می‌شود توزیع فراوانی نمره‌های تحریف واقعیت آزمودنی‌های دختر و پسر تقریباً بهنجار می‌باشد. به عبارتی، از لحاظ میزان تحریف واقعیت حدود ۲۰٪ آنان خیلی کم، حدود ۳۰٪ آنان کم (کمتر از متوسط)، حدود ۳۰٪ آنان زیاد (بیشتر از متوسط) و حدود ۲۰٪ آنان نیز خیلی زیاد می‌باشد. به عنوان مثال، چنانچه دختری در این آزمون نمره ۱۹ بگیرد در این صورت ۳۰٪ افراد از او کمتر واقعیت را تحریف می‌کنند.

بحث و نتیجه‌گیری

در پژوهش حاضر با استفاده از روش آماری تحلیل عوامل پرسشنامه‌ای کوتاه موسوم به ARDI برای سنجش تحریف

مدادکاغذی است که ۸ ماده آن دروغ سنج می‌باشند. شیوه نمره‌گذاری این مقیاس به صورت صفر/یک می‌باشد. حال چنانچه آزمودنی از ۸ ماده دروغ‌سنج بیش از ۴ نمره بگیرد بدین معنی است که اعتبار آزمون پایین بوده و آزمودنی سعی کرده است خود را بهتر از آنچه هست جلوه دهد. کوپر اسمیت و همکاران (۱۹۶۷) ضریب بازآزمایی ۰/۸۸ را بعد از ۵ هفته و ضریب بازآزمایی ۰/۷۰ را سه سال بعد از آزمون به دست آوردند.

در ایران ضرایب پایایی و همسانی درونی مقیاس مزبور توسط ابراهیمی قوام (۱۳۶۹) بر روی نمونه‌ای از دانش‌آموزان نواحی سه‌گانه آموزش و پرورش شهرستان اهواز محاسبه گردید. ضریب آلفای کرونباخ حاصل از این مقیاس $\text{Alpha}=0/82$ است. پورشافعی (۱۳۷۱) ضریب پایایی این آزمون را با استفاده از روش تنصیف برابر با ۰/۸۳ گزارش کرده است.

۵) پرسشنامه اعتبارسازه تحریف واقعیت (RDVS)

بر اساس تعاریف ارائه شده در متون روانشناسی، پرسشنامه سه ماده‌ای هفت درجه‌ای مبتنی بر تعاریف عملیاتی مقبولیت اجتماعی، تحریف واقعیت و دروغ‌گویی تهیه

جدول ۲. نمره‌های خام و رتبه‌های درصدی نمره‌های آزمودنیهای پسر و دختر و

کل نمونه در مقیاس ARDI

نمره‌های خام			
رتبه‌های درصدی	دختران	پسران	کل نمونه
۵	۱۵	۱۴	۱۵
۱۰	۱۶	۱۶	۱۶
۱۵	۱۷	۱۷	۱۷
۲۰	۱۸	۱۸	۱۸
۲۵	۱۹	۱۹	۱۹
۳۰	۱۹	۱۹	۱۹
۳۵	۲۰	۲۰	۲۰
۴۰	۲۱	۲۰	۲۱
۴۵	۲۱	۲۱	۲۱
۵۰	۲۲	۲۲	۲۲
۵۵	۲۲	۲۲	۲۲
۶۰	۲۳	۲۳	۲۳
۶۵	۲۴	۲۳	۲۳
۷۰	۲۴	۲۴	۲۴
۷۵	۲۵	۲۵	۲۵
۸۰	۲۵	۲۶	۲۶
۸۵	۲۶	۲۷	۲۶/۱
۹۰	۲۷	۲۸	۲۸
۹۵	۲۹	۲۹	۲۹

واقعیت تهیه شد که از ضرایب پایایی همسانی درونی و بازآزمایی معنی دار و رضایت بخشی برخوردار می‌باشد. بررسی دقیق مقیاس ARDI نشان می‌دهد که ماده‌های

اعتباریابی مقیاس ARDI صرفاً به وسیله روش پرسشنامه‌ای در جامعه دانشجویی بود، لذا پیشنهاد می‌شود که در تحقیقات آتی اعتبار مقیاس ARDI با استفاده از سایر مقیاسها و روشها (مثل مصاحبه بالینی یا دستگاه دروغ سنج) مورد مطالعه و بررسی قرار گیرد. ضمناً توصیه می‌شود که مقیاس ARDI در سایر جامعه‌ها مثل جامعه دانش‌آموزی و جمعیت‌های بالینی (مثل افراد مبتلا به اختلال شخصیت پارانوئید یا اختلال شخصیت خودشیفته) نیز اعتباریابی شود.

این پرسشنامه با ابعاد و وجوه مختلف تحریف واقعیت مرتبط هستند و جنبه‌های عمومی تحریف واقعیت را می‌سنجند. با توجه به ضریب آلفای کرونباخ به دست آمده، ARDI از همسانی درونی بسیار رضایت‌بخش و بالایی برخوردار است و همبستگیهای متقابل بین ۱۰ ماده، فوق‌العاده قوی و بالا هستند. یافته اخیر دور از انتظار نبود چراکه ۱۰ ماده به وسیله روش تحلیل عوامل از ۴۰ ماده صرفاً بر اساس میزان سنجش یک عامل مشترک (یعنی تحریف واقعیت) استخراج شده‌اند.

محدودیت‌های تحقیق و پیشنهادها

یکی از محدودیت‌های این تحقیق،

ARDI

جنس: سن: وضعیت تأهل: مجرد () متأهل ()

.....

خواهشمند است جملات زیر را به دقت مطالعه نمایید و سپس یکی از چهار گزینه را که به بهترین وجه ممکن ویژگیهای شما را بیان می‌دارد با درج علامت (x) در ستون مربوطه انتخاب کنید. لطفاً به همه سؤالات پاسخ دهید.

	اغلب اوقات	گاهی اوقات	به ندرت	هرگز
۱. پرخاشگری می‌کنم.	()	()	()	()
۲. وقتی سر حال نیستم، خیلی کج خلق می‌شوم.	()	()	()	()
۳. دیگران از دست من ناراحت و رنجیده می‌شوند.	()	()	()	()
۴. پشت سر دیگران غیبت و بدگویی می‌کنم.	()	()	()	()
۵. دروغ مصلحت‌آمیزی می‌گویم.	()	()	()	()
۶. عصبانی می‌شوم.	()	()	()	()
۷. نسبت به دیگران حسادت می‌ورزم.	()	()	()	()
۸. از وجود دیگران به نفع خودم استفاده می‌کنم.	()	()	()	()
۹. لاف می‌زنم و گزافه‌گویی می‌کنم.	()	()	()	()
۱۰. منافع خود را بر منافع دیگران ترجیح می‌دهم.	()	()	()	()

منابع

فارسی

- آناستاری، آ. (۱۹۸۸). روان‌آزمایی. ترجمه: محمدنقی براهنی (۱۳۷۳). چاپ سوم، انتشارات دانشگاه تهران.
- اتکینسون، ریچارد، سی. اتکینسون، ریتا، ل و هیلگارد، ارنست (۱۹۸۳). زمینه روانشناسی. ترجمه: محمدنقی براهنی و همکاران (۱۳۶۹). جلد دوم، انتشارات رشد.
- پورشافی، غلامرضا. (۱۳۷۰). بررسی رابطه عزت نفس با پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان سال سوم دوره متوسطه شهرستان قائن، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، تهران: دانشگاه تربیت معلم.
- شیربآبادی، سودابه. (۱۳۷۹). ساخت مقیاسی برای سنجش تفکر پارانوئیدی و بررسی رابطه آن با پرخاشگری، مسئولیت‌پذیری و عملکرد تحصیلی، دانش‌آموزان دختر مراکز پیش‌دانشگاهی اهواز، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، اهواز: دانشگاه شهید چمران.

انگلیسی

- Brown, M. S. & Kodadek, S. M. (1987). The use of the lie scale in psychometric measures of children. *Research in Nursing and Health*, 10, 87-92.
- Cattell, R. B. (1966). The Scree test for the number of factors. *Multivariate Research*, 1, 245-276.
- Coopersmith, S. (1967). *The Antecedents of Self-esteem*. San Francisco, CA: Freeman and Company.
- Cronbach, L. J. (1970). *Essentials of Psychological Testing* (3rd Edition). New York: Harper and Row International.
- Crowne, D. P., & Marlowe, D. (1960) A new scale of social desirability independent of psychopathology. *Journal of Consulting Psychology*, 24, 349-354.

- Edwards, A. L. (1957). *The Social Desirability Variable in Personality Assessment and Research*. New York: Dryden.
- Eysenck, S. B. G. (1965). *Manual of the Junior Eysenck Personality Inventory*. London: University of London Press.
- Eysenck, H. J. & Eysenck, S. B. G. (1975). *Manual of the Eysenck Personality Questionnaire* (adult and junior). London: Hodder & Stoughton.
- Eysenck, H. J. & Eysenck, S. B. G. (1976). *Psychoticism as a Dimension of Personality*. London: Hodder & Stoughton .
- Francis, L. J. (1991). The dual nature of EPQ Lie scale among college students in England. *Journal of Personality and Individual Differences*, 12, 1255-1260.
- Francis, L. J. (1991). The dual nature of the Eysenck Personality Questionnaire Lie Scale among college students in the USA. *Journal of Psychological Reports*, 4, 323-336.
- Furnham, A. (1986). Response bias, social desirability and dissimulation. *Personality and Individual Differences*, 7, 385-400.
- Maher, B. A. (1978). A reader's, writer's and reviewer's guide to assessing research reports in clinical psychology. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 46, 835-838.
- McCrae, R. R. & Costa, P. T. (1983). Social desirability scale (more substance than style). *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 51, 882-888.
- Reynolds, W. M. (1982). Development of reliable and valid short forms of the Marlowe - Crowne Social Desirability Scale. *Journal of Clinical Psychology*, 38, 119-125.
- Rigby, K. (1987). Faking good "with self - reported pro-authority attitudes and behaviours among school children. *Personality and Individual Differences*, 8, 445-447.
- Statistical Package for Social Science/ Personal Computers (1992). SPSS/PC.
- Strahan, R., Gerbasi, K. C. (1972). Short, homogeneous versions of the Marlowe- Crowne Desirability Scale. *Journal of Clinical Psychology*, 28, 191-193.
- Zook, A. & Sipps, G. J. (1995). Cross-validation of a short form of the

Marlowe- Crowne Social Desirability Scale. *Jornal of Clinical Psychology*,
41. 236-238.

دریافت مقاله: ۸۰/۷/۲۰

تاریخ بررسی مقاله: ۸۱/۴/۱۴

پذیرش مقاله: ۸۱/۸/۲۰